

Єфімов М.М.,

старший викладач кафедри криміналістики,
судової медицини та психіатрії
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОКРЕМІ ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ РОЗСЛІДУВАННЯ ХУЛІГАНСТВА

Будь-яка діяльність, у тому числі розслідування злочинів, потребує структуризації та планування. Як зазначив І.М. Лузгін, процес розслідування упорядковується шляхом планування. Воно є обов'язковою умовою цілеспрямованої діяльності слідчого [4, ст. 23]. Аналіз наукової літератури дозволяє констатувати, що серед учених-криміналістів до сьогодні немає єдиної думки щодо поняття «планування». На наш погляд, найбільш точно це поняття розкрив Л.Я. Драпкін, який зазначив, що планування – це процес моделювання майбутньої діяльності, що формує оптимальні способи досягнення поставлених цілей за допомогою раціонального розподілу засобів, сил та часу [3, ст. 157].

Систему планування, на думку Р.С. Белкіна, можна розглядати як сукупність таких елементів: 1) аналіз вихідної інформації; 2) висування версій та визначення завдань розслідування; 3) визначення шляхів та способів виконання поставлених завдань; 4) складання письмового плану та іншої документації з планування розслідування; контроль виконання та корегування плану розслідування [2, с. 127]. Отже, через аналіз вихідної інформації, на підставі слідчих ситуацій, що склалися на певних етапах розслідування, плануються дії для виконання поставлених завдань.

Розслідування повинно бути організованим і цілеспрямованим, слідчі (розшукові) дії повинні виконуватись у визначеній послідовності. З цією метою здійснюється планування (в усній чи письмовій формі). Усна форма полягає в тому, що, отримавши повідомлення про подію хуліганства, орган дізнання або слідчий оцінює його і визначає, чи є достатньо підстав для внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань (ст. 214 КПК України, ст. 296 КК України).

Відповідно до п. 1.2. Інструкції про порядок ведення єдиного обліку в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події та положень про комісії «Джерелом інформації про вчинення кримінальних правопорушень та інших подій, що надходить до органу внутрішніх справ, уповноваженого розпочати досудове розслідування, є: повідомлення будь-яких осіб та самостійно виявлені слідчих або іншою службовою особою органів внутрішніх справ з будь-якого джерела обставини кримінальних правопорушень; повідомлення

будь-яких осіб, які затримали підозрювану особу на місці вчинення правопорушення» [5]. В той же час бажано, як доречно зазначає І.В. Басиста, закріпити в законодавстві приводи та підстави для прийняття слідчим початкового процесуального рішення про внесення відомостей до ЄРДР [1, с. 35].

Планування розслідування хуліганства забезпечує швидке та ефективне проведення слідчих дій, оперативно-розшукових заходів та встановлення винної особи. Зрозуміло, що основу планування розслідування будь-якого злочину складають слідчі версії, тобто, як зазначає М.В. Салтевський, ймовірні припущення слідчого про подію злочину або особу злочинця в цілому чи окремі факти, що підлягають дізнанню [6, с. 281]. Слідчий, у свою чергу, використовує даний криміналістичний засіб для перевірки та побудови розслідування злочину на основі зібраної інформації. За обсягом визначення суті розслідування версії бувають загальними та окремими. При розслідуванні хуліганства загальними версіями є:

- мало місце вчинення кримінально-караного хуліганства;
- в даному випадку було вчинено дрібне хуліганство;
- вчинено не хуліганство, а інший злочин.

Поряд із загальними версіями висувуються і конкретні версії відповідно до окремих елементів та ознак складу злочину, передбаченого ст. 296 КК України:

- про особу хулігана і можливих місцях його перебування;
- про співучасників, очевидців та ще не встановлених потерпілих від вчиненого хуліганства і можливих місцях їх перебування;
- про місцезнаходження знарядь вчинення хуліганства;
- про причетність осіб, які вчинили хуліганські дії, до інших нерозкритих злочинів;
- про мотиви, мету та умисел хуліганства;
- про осіб, що наставляють неповнолітніх на шлях антисуспільної поведінки.

Однак слід пам'ятати, що кількість і характер окремих версій залежить від сукупності певних факторів: обсягу та характеру зібраних доказів тощо. Якщо, наприклад, особа злочинця невідома, то з використанням криміналістичної характеристики особи хулігана можуть бути висунуті окремі версії, що передбачають можливість вчинення хуліганства особами:

- раніше судимими за хуліганство;
- негативно охарактеризованими за місцем проживання та роботи;
- що зловживають алкогольними напоями та ін.

Для перевірки версій використовуються відповідні засоби. Серед них О.О. Ексархопуло виділяє наступні: вибір слідчих дій та оперативно-розшукових заходів, прийняття рішень щодо послідовності їх проведення та реалізація прийнятого плану їх проведення [7, с. 170]. Також важливе

значення при побудові та перевірці версій є співробітництво різних підрозділів міліції. Воно полягає, серед всього іншого, в обміні інформацією та даними, що є в їх розпорядженні. Важливою в боротьбі з хуліганством є роль підрозділів кримінальної міліції. Адже вони аналізують оперативну обстановку, вносять корективи в плани роботи з організації боротьби з хуліганством, виявляють причини та умови вчинення хуліганських проявів, здійснюють оперативні заходи для недопущення формування хуліганських груп тощо.

Підводячи підсумок, зазначимо, що планування досудового розслідування в кримінальних провадженнях стосовно хуліганства має дуже важливе значення. Адже розслідування завдяки цьому стає організованим і цілеспрямованим, слідчі (розшукові) дії будуть виконуватись у визначеній послідовності. Основу планування розслідування складають слідчі версії. Серед конкретних версій при розслідуванні хуліганства слід виділити наступні: про особу хулігана і можливі місця його перебування; про співучасників, очевидців та ще невстановлених потерпілих від вчиненого хуліганства і можливих місцях їх перебування; про місцезнаходження знарядь вчинення хуліганства; про причетність осіб, які вчинили хуліганські дії, до інших нерозкритих злочинів; про мотиви, мету та умисел хуліганства; про осіб, що наставляють неповнолітніх на шлях антисуспільної поведінки тощо.

Список використаних джерел:

1. Басиста І.В. Прийняття початкових процесуальних рішень слідчого на стадії досудового розслідування за КПК 2012 та 1960 років / І.В. Басиста // Перспективи розвитку діяльності органів досудового розслідування : процесуальний та організаційний аспекти : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. – Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2013. – С. 28-35.
2. Белкин Р.С. Криминалистика: проблемы, тенденции, перспективы. М., 1987. – 216 с.
3. Драпкин Л.Я. Основы теории следственных ситуаций. – Свердловск, 1987
4. Лузгин И.М. Расследование как процесс познания: Учебное пособие. – М., 1969. – 109 С.
5. Наказ МВС України №1050 від 19.11.2012 р. «Про затвердження Інструкції про порядок ведення єдиного обліку в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події та положень про комісії».
6. Салтевський М.В. Криміналістика (у сучасному викладі); Підручник. – К.: Кондор, 2005. – 588 с.
7. Эксархопуло А.А. Криминалистика в схемах и иллюстрациях. Учебное пособие / А.А. Эксархопуло // СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2002. – 450 с.